



## Sinteza principalelor constatări

### **1. Sărăcia și excluziunea socială continuă să fie obstacole majore în îndeplinirea obiectivelor de creștere favorabilă a incluziunii în strategia UE 2020**

La nivelul UE și în cele mai multe dintre statele membre, diferența între obiectivele UE privind ocuparea forței de muncă, nivelul de sărăcie și excluziune sociale este mai mare decât în anii precedenți. În 2011-2012, nivelul sărăciei a crescut în cele mai multe dintre statele membre și această tendință pare să continue. În ciuda unei atenții sporite asupra sărăciei și a excluziunii sociale, Studiul anual privind Dezvoltarea și Recomandările specifice de țară continuă să pună accentul în principal pe creșterea economică bazată pe consolidarea fiscală și pe sprijinirea competitivității.

### **2. Criza economică și măsurile aplicate pentru a răspunde consecințelor acesteia agravează diferențele în ceea ce privește politicile de protecție socială și de protecție socială în UE**

În timp ce țările mai puțin presate de ajustările economice și cu sisteme de protecție socială mai stabile se fac reforme pentru modernizarea și sustenabilitatea finanțelor publice, țările mai vulnerabile, care beneficiază de asistență financiară din partea UE (livrate prin intermediul Mecanismelor de Stabilitate ale Parlamentului European) se efectuează reduceri drastice care au consecințe asupra bunăstării sociale, accentuând distanța față de țările mai puțin afectate de criză<sup>1</sup>.

Astfel, au loc diferențe la nivelul sistemelor de protecție sociale și se accentuează și diferențele dintre zona europeană centrală/nordică și regiunile periferice și din sud.

### **3. Criza în curs provoacă o creștere dramatică a inegalităților și excluziunii sociale, în interiorul UE și între statele membre.**

Această tendință ar putea rezulta într-o fractură de coeziune socială, nu numai între țări, dar, de asemenea, și în țările, cu tendințe foarte îngrijorătoare, având în vedere faptul că în deceniile anterioare coeziunea socială a fost una dintre cele mai importante principii directoare în procesul de integrare în UE. Pentru corectarea acestei situații va fi nevoie de măsuri pe termen lung, având în vedere că procesul actual subminează baza de progresie spre construirea unei Europe bazată pe egalitatea de șanse și pe justiția socială.

---

<sup>1</sup> Caritas Europa, 2013, The impact of the European crisis. A study of the impact of the crisis and austerity on people with a special focus on Greece, Ireland, Italy, Portugal and Spain

#### **4. Reformele actuale au un impact negativ asupra accesului la serviciile sociale și de protecție, în special pentru grupurile cele mai vulnerabile**

Țările cu un nivel mai ridicat de protecție socială a persoanelor vulnerabile se confruntă cu creșterea restricției accesului la beneficii sociale (creșterea numărului de condiționări, mai puțin venit, etc); În țările cu un nivel mai scăzut de protecție socială (de obicei, din zona europeană de sud sau din zona de periferie a Europei) excluziunea socială este mai mare și sistemele de protecție socială sunt în imposibilitatea de a acoperi nevoile persoanelor fizice, rezultând astfel într-un grad mare de excluziune a oamenilor nu doar din sistemul economic, dar și din serviciul public<sup>2</sup>.

#### **5. Există o deteriorare tot mai mare a condițiilor de pe piața muncii, cu pierderi suplimentare de locuri de muncă și cu o creștere a șomajului.**

În multe țări, amploarea șomajului și creșterea șomajului se transformă în șomaj structural; ponderea șomajului de lungă durată (mai mult de 12 luni) precum și a șomajului în rândul tinerilor (15-24 ani) este în continuă creștere, ajungând la niveluri inacceptabile, iar numărul de tineri care nu au un loc de muncă, educație sau formare (NEET) este în creștere drastică. Acest lucru ar putea pune în pericol viitorul în ceea ce privește inserția profesională a lucrătorilor tineri, care, la rândul lor. Acest aspect ar putea amenința o viitoare redresare a pieței forței de muncă, mai ales în statele membre vulnerabile.

#### **6. Fenomenul *in-work poverty* și ocuparea slabă a locurilor de muncă sunt în creștere**

Creșterea fenomenului de *in-work poverty* este un factor determinant al inegalității veniturilor, nu doar din cauza nivelului ridicat al șomajului, dar de asemenea și din cauza numărului tot mai mare de contracte temporare și de tip part-time, precum și a salariilor mici sau a lipsei securității sociale și a beneficiilor la locul de muncă (lipsa flexibilității la locul de muncă conduce spre un proces profesional precar). Acest fapt afectează mai ales tinerii.

#### **7. Date recente indică un nivel mai ridicat al sărăciei profunde și dezvoltarea unor noi forme de sărăcie și de excluziune socială care afectează copiii și tinerii**

Pe termen lung, copiii, șomerii, tinerii și persoanele cu un nivel scăzut de educație au fost deosebit de afectați de criză. În 2011, 37,9% din populația UE-28 nu și-a putut permite plata unor cheltuieli neprevăzute<sup>3</sup>. În multe țări, se preconizează că nivelul sărăciei copiilor va crește în următorii ani, afectând fiecare domeniu al dezvoltării copilului și cauzând consecințe severe pe termen lung.

---

<sup>2</sup> Caritas Europa, 2013, The Future of the Welfare State. A comparative study in EU-countries.

<sup>3</sup> Eurostat, 2013, Inability to face unexpected financial expenses (source: SILC).

Sărăcia în rândul tinerilor și transmiterea sărăciei la nivelul tinerilor devin preocupări majore, dar această problemă nu apare în mod vizibil ca o prioritate, fie la nivelul UE, fie la nivel național.

#### **8. Tăierea sau înghețarea unor servicii sociale de bază conduce la agravarea formelor severe de excludere.**

Multe familii se confruntă cu o deteriorare semnificativă a condițiilor de viață actuale.

Măsurile de austeritate reduc disponibilitatea și calitatea serviciilor publice, care sunt indispensabile pentru persoanele expuse riscului de sărăcie sau de excludere socială. Creșterea taxelor pentru anumite servicii fundamentale (asistența medicală, accesul la justiție, impozitul pe locuințe) au efecte negative pe termen lung asupra demnității umane, asupra șanselor de angajare și a capacității de a participa pe deplin în societate.

#### **9. Un procent mai mare de imigranți se confruntă cu riscul de sărăcie și de excludere socială**

Guvernele statelor și UE fac un efort de a raționaliza și de a controla fluxurile de migrație.

Unele măsuri rezultă în politici de imigrare restrictive, care determină un procent mai mare de imigranți dispuși să presteze muncă fără formalități, fiind astfel excluși din sistemul de protecție socială. O creștere a imigrației nereglată va conduce către o creștere a exploatării prin muncă.

#### **10. În ciuda creșterii atenției și a interesului asupra problematicei persoanelor de etnie roma pe agenda UE, progresul real pentru îmbunătățirea condițiilor lor de viață și a oportunităților și soluționarea rămân limitate.**

Multe strategii naționale de incluziune a romilor necesită îmbunătățiri în ceea ce privește identificarea specifică a obiectivelor, care descriu măsuri concrete și alocarea de resurse economice suficiente. În prezent, ele nu au un impact real sau pozitiv asupra politicilor naționale pentru romi sau asupra condițiilor de viață ale acestora. Unele țări continuă să expulzeze cetățeni de etnie romă din UE, fără a le da dreptul la o locuință decentă și fără oportunități de educație și de ocuparea forței de muncă din cauza restricțiilor temporare din anumite țări.

#### **11. Nivelul cheltuielilor fondurilor UE rămâne scăzut în multe țări și accesul ONG-urilor la fonduri continuă să fie limitat**

Țări cu rate ridicate ale șomajului și ale excluderii sociale se numără printre cele cu un nivel de cheltuieli a fondurilor europene mic. Caritas Europa este serios preocupată de această problemă. Mai multe state membre cresc fondurile pentru promovarea incluziunii sociale, actualizând, planificând și

realocând fonduri luând în considerare noile nevoi sociale; din păcate nu este cazul în multe state. Accesul ONG-urilor la FSE continuă să fie limitat.

**12. Studiul anual privind Dezvoltarea 2013 continuă să se concentreze pe măsuri de promovare a creșterii economice, fără a acorda suficientă atenție promovării diferitelor măsuri de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale.**

Deși, Studiul Anual pentru Dezvoltare 2013 face apel pentru prima dată la statele membre să prevină sărăcia în rândul copiilor, să revizuiască schemele fiscale care cresc taxele pe gospodării, și să ofere îngrijire de calitate copiilor la prețuri accesibile, se acordă o atenție foarte mică măsurilor de reducere a sărăciei, în timp ce aceasta este în curs de creștere în majoritatea statelor membre.

**13. Foarte puține recomandări se adresează problemei sărăciei și excluziunii sociale. O parte dintre acestea pot cauza o creștere a sărăciei și a excluziunii sociale.**

Cu toate acestea, sunt câteva recomandări de țară care contribuie la reducerea nivelului de sărăcie și de excluziune socială, multe dintre ele nu sunt suficiente, nedaliat și pot rezulta direct în creșterea nivelului de sărăcie (unele dintre acestea determinate de tăierile de buget și de investițiile publice scăzute). Unele recomandări pot avea efecte negative sau pozitive în funcție de cum sunt interpretate și implementate.

**14. Ne confruntăm cu o lipsă de consultare sau cu o consultare limitată și ineficientă purtată de statele membre atunci când alcătuiesc PROGRAMELE NAȚIONALE DE REFORMĂ.**

Această consultare slabă demonstrează o prăpastie între societate și factorii de decizie politică și contribuie la o percepție a UE conform căreia proiectele și procesele nu sunt conduse într-un mod democratic. Consecințele unei astfel de percepții pot pune UE în riscul de a fi văzută de către oamenii de rând ca un organism distant.

## **Recomandări cheie:**

Strategia Europa 2020 susține promovarea dezvoltării inteligente, sustenabile și integrată, pe când în realitate segmentul de incluziune socială a fost uitat din strategie. Procesul de implementare a strategiei denumit Semestrul European se concentrează în principal pe dezvoltarea macroeconomică, în timp ce sărăcia și implicațiile sale nu sunt incluse în componentele macroeconomice. Acest fapt ridică următoarea întrebare: Ce este sărăcia, dacă nu altceva decât o componentă a macroeconomiei? Și ce este examinarea macroeconomiei dacă nu ia în calcul sărăcia?<sup>4</sup> Mai mult decât atât, politicile promovate nu

---

<sup>4</sup> Caritas Europa, 2013, The Future of the Welfare State. A comparative study in EU countries.

trebuie să se concentreze doar pe creșterea ratei de angajare în Europa, dar de asemenea și pe reducerea nivelului de sărăcie și de excluziune socială. Aceste două obiective ale strategiei Europa 2020 ar trebui implementate în paralel și niciuna dintre ele nu trebuie rezolvată prin sacrificarea celeilalte.

În 2011, Raportul alternativ al Caritas Europa a scos în evidență faptul că programele naționale de reformă s-au concentrat în special pe economie, ajustări fiscale și reforme structurale, tinzând să negligeze problemele sociale. În 2012, în a doua ediție a raportului mai sus menționat, Caritas Europa a confirmat că această tendință a persistat în întregul proces Europa 2020 (Semestrul European) și prin urmare a adresat recomandări pentru implementarea strategiei Europa 2020 și a diferitelor sale elemente.

Următoarele recomandări sunt propuse în relație cu diferitele componente ale Semestrului European și sunt îndreptate către instituțiile UE și către guvernele statelor care joacă un rol important în implementarea strategiei Europa 2020.

### **1. Abordarea sărăciei și a excluziunii ar trebui să fie mult mai vizibilă în implementarea strategiei Europa 2020**

- Studiul Anual pentru Dezvoltare ar trebui să se concentreze pe sărăcie și pe excluziune socială în aceeași măsura ca în cazul reformelor economice.
- În completare: ar trebui să menționeze clar că prioritățile UE ar trebui să includă măsuri care se adresează problemei creșterii sărăciei în rândul unor grupuri sociale precum: familii și copii, emigranți, tineri, persoane de etnie romă, angajați. Mai mult decât atât ar trebui să promoveze politici care abordează cauzele sărăciei, cum sunt: condițiile precare de muncă, anularea beneficiilor, înghețarea accesului la servicii sociale.
- Procedurile programelor naționale de reformă ar trebui să invite statele membre să prezinte modul în care ele se adresează sau planuiesc să se adreseze cu privire la aceste aspecte în politicile lor naționale.

### **2. Programele statelor membre ar trebui să creeze oportunități pentru atingerea obiectivelor sociale ale strategiei Europa 2020.**

Luând în considerare faptul că asistența financiară implică tăieri fiscale cauzând astfel o reducere a serviciilor de bază și a beneficiilor, conducând spre creșterea nivelului de sărăcie și de excluziune socială, Caritas Europa recomandă:

- Orice condiționare pentru asistența financiară ce conduce către abandonul sau slăbirea diversității serviciilor de bază existente ar trebui evitată, având în vedere că această abordare este împotriva drepturilor sociale de bază și rezultă în creșterea sărăciei și a inegalității sociale.
- Accesul universal la serviciile minime, la fel ca și venitul minim ar trebui garantat în aceste țări, dacă este necesar prin asistență.
- Asistența financiară ar trebui să sprijine măsurile care țintesc investiția socială în copii și tineri.

- ➔ Țările care primesc sprijin financiar ar trebui să fie dotate cu un set de recomandări de țară. Recomandările nu ar trebui să fie limitate doar la nivelul celor implementate de statele membre în Memorandum.

### **Probleme care trebuie abordate urgent cu scopul de inversa tendințele de creștere a nivelului de sărăcie.**

*Statisticile europene și dovezile colectate de organizațiile Caritas care lucrează la firul ierbii arată că familiile sărace, copiii, tinerii, persoanele de etnie romă și emigranții continuă să fie în mod particular afectați de sărăcie și de excluziune socială. Situația lor s-a înrăutățit în ultimii ani ca rezultat al tăierilor bugetare pentru serviciile sociale, și prin urmare a rezultat în creșterea ratei șomajului și în creșterea costului de trai. Mai mult decât atât, a avea un loc de muncă este în mare măsură insuficient pentru a preveni sărăcia. Astfel, statele membre implementează politici abordând provocările, iar UE ar trebui să le prioritizeze pe agenda sa și în procesele sale.*

### **3. Sărăcia copiilor și a familiilor trebuie să fie prioritare în procesul Europa 2020 și ar trebui să se reflecte clar în programele FES.**

Luând în considerare creșterea continuă a sărăciei copiilor, și în vederea consecințelor sărăciei copiilor în societatea europeană, pe termen lung, Caritas Europa recomandă:

- ➔ Sărăcia copiilor trebuie tratată prin recomandări specifice de țară (în special în acele țări unde există o rată mare a sărăciei sau unde copiii sunt în particular afectați de sărăcie în comparație cu alte grupuri sociale)
- ➔ Statele membre ar trebui să includă măsuri care să lupte împotriva sărăciei copiilor și să-și concentreze atenția asupra copiilor în PROGRAMELE NAȚIONALE DE REFORMĂ-ul lor.
- ➔ Programele operaționale FES ar trebui să demonstreze cum statele membre investesc în lupta împotriva sărăciei copiilor.
- ➔ Recomandările de investiție în copii ar trebui implementate și dispersate în politicile naționale.

### **4. Măsuri specifice și cuprinzătoare sunt necesare pentru abordarea sărăciei tinerilor. Luând în considerare creșterea nivelului de sărăcie în rândul tinerilor, Caritas Europa recomandă:**

- ➔ Atât Studiul Anual privind Dezvoltarea, cât și recomandările specifice de țară ar trebui să se adreseze statelor membre pentru a implementa măsuri menite să asigure calitatea și decența în procesul de angajare al tinerilor.
- ➔ Programele naționale de reformă ar trebui să se raporteze la acele măsuri care previn ca tinerii să devină săraci, incluzând protecția tinerilor șomeri. Programele naționale de reformă ar trebui să se raporteze la măsurile concrete introduse cu scopul de a contracara angajarea în condiții precare și nesigure a tinerilor.

## **5. Politici efective adresate emigranților**

Luând în considerare expunerea continuă a emigranților riscului de sărăcie și de excluziune socială, la fel ca și dezvoltarea atitudinilor xenofobe în Europa, Caritas Europa recomandă:

Integrarea emigranților trebuie să fie subiectul unor politici cu o abordare globală care se adresează nevoilor emigranților. Măsurile ar trebui să cuprindă:

- Facilitarea accesului emigranților la sistemul de sănătate, oferirea unei locuințe și de servicii sociale.
- Inițierea unor programe educaționale și a unor programe de activare pe piața forței de muncă precum și facilitarea recunoașterii oficiale a calificărilor pe baza competențelor dobândite. UE ar trebui să monitorizeze îndeaproape punerea în aplicare a legislației anti-discriminare
- Statele membre ar trebui să garanteze accesul emigranților la drepturile lor fundamentale în diverse situații privind asistența și îngrijirea medicală, educația și consultarea.

## **6. Măsuri eficiente de integrare a romilor**

Având în vedere că un procent mare de persoane de etnie roma continuă să sufere fenomenul de sărăcie extremă și de excluziunii socială în cadrul UE, Caritas Europa recomandă:

- Consiliul Europei (CE) ar trebui să aprobe recomandarea cu privire la măsurile de integrare efectivă a în statele membre.
- CE ar trebui să monitorizeze implementarea efectivă, incluzând o mai bună utilizare a instrumentelor (directivele UE, politicile și fondurile) la fel ca și o implementare efectivă a Strategiilor naționale de integrare a romilor.
- Comisia ar trebui să monitorizeze includerea măsurilor specifice în domeniile forței de muncă, a educației, îngrijirii medicale și a locuințelor, în Programele Fondurilor Europene, UE, 2014-2020.

## **7. Politicile aplicate ar trebui să evite crearea unui context care conduce la fenomenul de *in-work poverty* și la segmentarea pieței muncii.**

Ținând cont de creșterea fenomenului de segmentare a pieței muncii și a celui *in work poverty*, Caritas Europa recomandă:

- Contracararea condițiilor precare la locul de muncă ar trebui să fie elementul esențial în politicile naționale și ale UE privind rata de angajare.
- În acest context, Comisia, atunci când prezintă prioritățile sale pentru Studiul Anual privind Dezvoltarea în ceea ce privește recuperare locurilor de muncă și îmbunătățirea șanselor de angajare, ar trebui să evidențieze importanța creării de locuri de muncă decente pentru a preveni a sărăcia.
- În consecință, recomandările specifice de țară ar trebui să solicite statelor membre să abordeze (acolo unde este cazul), probleme precum salariul minim,

siguranța locului de muncă, locuri de muncă pe bază de contract part-time și măsuri de activare a muncii, cum ar fi ucenicia. Ar trebui să fie evitat riscul de a crea locuri de muncă precare atunci când pun în aplicare proiectele FES, care vizează crearea de locuri de muncă.

## Investiția socială și fondurile UE

### **8. Este imperios necesar să se întreprindă inițiative de investiții sociale pentru a contracara impactul negativ al ajustărilor fiscale.**

Ținând cont de creșterea inegalității și efectele negative ale măsurilor de austeritate, în special în țările care beneficiază de asistență financiară a UE, Caritas Europa recomandă:

- ➔ Întreprinderea de inițiative de investiții sociale în statele membre pentru a contrabalansa rezultatele corecțiilor financiare.
- ➔ Inițiativele, susținute din fondurile UE și de Banca Europeană de Investiții, precum și promovate în cadrul diferitelor procese de UE, ar trebui să vizeze protejarea elementelor sociale de bunăstare ale statelor și să consolideze pilonii modelului social european
- ➔ Printre diferitele măsuri, crearea de noi locuri de muncă de calitate ar trebui să fie o prioritate, la fel ca inițiativele care consolidează întreprinderile economiei sociale și a serviciilor sociale de interes general, și care să consolideze rolul sectorului non-profit în crearea de diferite forme de angajare pentru persoanele expuse riscului de sărăcie și excludere socială.

### **9. Comisia Europeană ar trebui să întreprindă măsurile necesare pentru a se asigura că Pachetul de Investiții Sociale este pus în aplicare la nivel național**

Având în vedere importanța Agendei Pachetului de Investiții Sociale, este esențial să se asigure buna ei punere în aplicare la nivel național; de aceea Caritas Europa recomandă Comisiei să întreprindă măsurile necesare pentru a se asigura că Pachetul de Investiții Sociale (PIS) este în curs de aplicare prin:

- ➔ Includerea priorităților specifice PIS în cadrul Studiului anual privind Dezvoltarea. Reformele promovate prin intermediul recomandărilor specifice de țară ar trebui să includă recomandări concrete care vizează punerea în aplicare a măsurilor specifice PIS.
- ➔ Progresele înregistrate în punerea în aplicare a PIS ar trebui să fie raportate înapoi prin intermediul programelor naționale de reformă.
- ➔ Punerea în aplicare a PIS ar trebui să fie sprijinită din fondurile structurale ale UE, în special FES.

### **10. Mai multe fonduri UE ar trebui să fie puse la dispoziție pentru reducerea sărăciei și pentru incluziunea socială**

Ținând cont de nivelul scăzut al cheltuielilor FES și a dificultăților pe care ONG-urile le întâmpină în accesarea fondurilor UE, Caritas Europa recomandă:



- Pentru a evita dezangajări în actuala perioadă de programare, fondurile necheltuite ar trebui să fie realocate în programe destinate sprijinirii ocupării forței de muncă și incluziunii sociale, în special pentru grupurile cele mai vulnerabile.
- Având în vedere reducerile puse în aplicare în domeniul serviciilor sociale și de asistență pentru cele mai vulnerabile persoane, cota FES în cadrul politicilor de coeziune și sprijinul pentru reducerea sărăciei prin programe ar trebui să fie asigurate la cel mai înalt nivel posibil.
- Comisia Europeană ar trebui să garanteze o abordare coerentă în cazul problemelor legate de reducerea sărăciei și de incluziunea socială în timpul negocierilor Programelor Operaționale 2014-2020. Cauzele și factorii care conduc la sărăcie în rândul copiilor, în familii, în rândul tinerilor și a populației angajate, precum și în rândul romilor și a emigranților, ar trebui să aibă prioritate în cadrul programelor.
- Utilizarea fondurilor UE față de punerea în aplicare a recomandărilor specifice de țară privind sărăcia și incluziunea socială, la fel ca toate prioritățile relevante PIS, ar trebui monitorizate în mod adecvat prin procesul de monitorizare a Fondurilor Europene și prin Semestrul European.
- Statele membre ar trebui, prin orice mijloace să simplifice procesul de implementare a fondurilor UE, în special prin operațiuni simplificate și alte forme prevăzute în proiectul de lege.
- Organizațiile societății civile ar trebui să fie recunoscute ca parteneri de încredere în planificarea procesului, în Programele Operaționale și în implementarea fondurilor UE orientate spre a ajuta grupurile vulnerabile.

## Rolul societății civile în procesul Europa 2020

### 11. Procesul de dialog cu societatea civilă ar trebui să fie îmbunătățit

Având în vedere scăderea încrederii cetățenilor în UE și consultarea limitată efectuată de către statele membre la elaborarea programelor naționale de reformă, Caritas Europa recomandă:

- Îmbunătățirea metodelor participative și alocarea timpului suficient pentru părțile interesate de a răspunde la consultării în procesul Semestrului European.
- Stabilirea unor structuri permanente de consultare și participare, incluzând multiple grupuri de stakeholderi pentru a dezvolta procesele de dialog semnificativ, depășind schimbul de informații spre o participare deplină.
- Facilitarea dialogului permanent între Comisie, statele membre și CSO la pregătirea și adoptarea programelor naționale de reformă și a Studiului Anual pentru Dezvoltare.